

Belastingoverzicht grote gemeenten 2002

dr. M.A. Allers

COELO

© COELO, Groningen 2002

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

0. Voorwoord	4
1. Inleiding	5
1.1. Algemeen	5
1.2. Het Belastingoverzicht grote gemeenten	5
2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2002	7
2.1. Overzicht	7
2.2. Tarieven	7
2.3. Woonlasten	8
3. Gemeentelijke belastingen	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Onroerende-zaakbelastingen	9
3.3. Reinigingsheffingen	11
3.4. Rioolrecht	12
3.5. Toeristenbelasting	12
3.6. Parkeerbelastingen	13
3.7. Zalmsnip	13
3.8. Kwijtschelding	14
4. Opbrengsten en tarieven in 2002	16
4.1. Inleiding	16
4.2. Belastingopbrengsten per bestuurslaag	16
4.3. OZB	18
4.4. Reinigingsheffingen	19
4.5. Rioolrecht	20
4.6. Zalmsnip	20
4.7. Kwijtschelding	20
4.8. Woonlasten	21
4.9. Toeristenbelasting	23
4.10. Parkeerbelastingen	23
5. Verantwoording	24
Tabellen en figuren	26

---

0. Voorwoord

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten 2002* is in opdracht van het Belastingoverleg grote gemeenten opgesteld door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO). Dit is gebeurd in nauw overleg met de door de opdrachtgever ingestelde werkgroep Belastingoverzicht 2002. Deze werkgroep bestond uit de volgende personen: Vera Stekelinck, Hans Beimer, Arnold Kloeke, Dries Mulder en Bert Verhagen. Verder is dank verschuldigd aan Cees Sterks, Sandra Schrantee en Eduard Gerritsen (COELO) voor het becommentariëren van eerdere versies van dit overzicht. Vanzelfsprekend berust de verantwoordelijkheid voor eventueel resterende onvolkomenheden bij de auteur.

---

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De discussie rond de belastingen van de decentrale overheden is heviger dan ooit. De enige eigen belasting van de provincies, de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, dreigt weg te vallen door de voorgenomen introductie van het rekeningrijden. Een commissie onder leiding van prof. Boorsma doet binnenkort voorstellen over mogelijke vervangende belastingen. De waterschapsbelastingen staan bloot aan toenemende kritiek op de gecompliceerdheid en de ondoorzichtige manier waarop tarieven tot stand komen. De commissie-Togtema heeft voorstellen gedaan voor vereenvoudiging, maar dat heeft nog niet geleid tot concrete beleidsinitiatieven.¹ De gemeenten ten slotte kampen met aanhoudende kritiek van burgers, pers en landelijke politici op verschillen in het lokale belastingpeil. De VVD heeft in haar verkiezingsprogramma het voornemen opgenomen de OZB af te schaffen. Het Erasmus Studiecentrum Belastingen Lagere Overheden (ESBL) heeft onlangs voorstellen gedaan om de gemeentelijke belastingen aan te passen.²

Om de geschetste beleidsdiscussies te kunnen duiden is het van belang te beschikken over informatie over de feitelijke situatie op het gebied van de lokale belastingen. Dit Belastingoverzicht heeft als doel in deze behoefte te voorzien.

1.2. Het Belastingoverzicht grote gemeenten

DOEL

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* verscheen voor het eerst in 1991. Aanvankelijk werd het opgesteld door de gemeente Tilburg, daarna door het ESBL. De komende jaren stelt COELO het Belastingoverzicht op.

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* levert in de eerste plaats statistische gegevens op die gemeenten en de VNG kunnen gebruiken bij de vormgeving van het belastingbeleid. Verder heeft het overzicht tot doel een rol te spelen in de maatschappelijke discussie over gemeentelijke belastingen.

INHOUD

Dit Belastingoverzicht verschilt in enkele opzichten van die in de afgelopen jaren. Gegevens die in de praktijk nauwelijks werden gebruikt zijn weggelaten (bijvoorbeeld het aantal verminderingen en kwijtscheldingen). Verder zijn de gegevens zoveel mogelijk gevisualiseerd, door niet alleen kale tabellen op te nemen, maar waar mogelijk door figuren en kleurgebruik de cijfers te laten spreken. Ook worden niet langer elk jaar dezelfde gegevens

---

¹ *Waterschapsbelastingen in de 21^e eeuw*, Eindrapport van de Commissie onderzoek financiering, Unie van Waterschappen, Den Haag, 1999.

² ESBL, *Rapport Gemeentelijke belastingen in de 21e eeuw. Heffing op goede grond(slag)*, VNG-Uitgeverij, Den Haag, 2001.

opgenomen. OZB, rioolrechten, reinigingsheffingen en parkeerbelastingen worden elk jaar opgenomen, hondenbelasting, toeristenbelasting, roerende woonruimtebelasting en baatbelastingen ééns in de vier jaar. Scheepvaartrechten, marktgeld, leges en precario verdwijnen uit het overzicht.

Hiernaast is de analyse van de verzamelde gegevens verbreed. Door middel van meerjarige overzichten, en door de gemeentelijke belastingen te relateren aan belastingen van andere overheidslagen en aan niet-gemeentelijke woonlasten, worden de gemeentebelastingen in een breder perspectief geplaatst.

PUBLICATIE

Het Belastingoverzicht wordt vanaf deze editie niet alleen op papier gepubliceerd, maar ook op internet.³ Hierdoor komen de gegevens eerder beschikbaar dan voorheen. In januari staan de tabellen al op internet; de gehele publicatie volgt in maart. Door zo vroeg mogelijk in het jaar te publiceren kunnen de gegevens optimaal worden gebruikt bij de beleidsvoorbereiding.

GEGEVENS

De gegevens op basis waarvan het *Belastingoverzicht grote gemeenten 2002* is vervaardigd zijn in de periode van november 2001 tot februari 2002 door COELO verzameld. In eerste instantie is daarbij gebruik gemaakt van een elektronisch vragenformulier, waarin diverse controles zaten ingebouwd. Van sommige gemeenten is aanvullende informatie per e-mail, telefoon, post en fax verkregen. De onderzoeker dankt de medewerkers van de deelnemende gemeenten voor hun bereidwilligheid.

KLEURGEBRUIK

De getallen in de tabellen staan tegen een gekleurde achtergrond. Per kolom is ongeveer één derde blauw, één derde grijs en één derde rood. Hierdoor is in één oogopslag te zien welke waarden laag of hoog zijn. De getallen zijn als het ware op volgorde gezet, en in drie gelijke delen gehakt, die elk een kleur kregen. In enkele gevallen levert deze methode geen drie maar twee kleuren op: dit is het geval als één bepaalde waarde sterk overheerst.

Bij de keuze van de gehanteerde kleuren is zoveel mogelijk rekening gehouden met de visuele beperking van kleurenblinden.⁴

---

³ Zie www.wozinformatie.nl of www.gemeentebelastingen.nl.

⁴ Hierbij is gebruik gemaakt van J.Walraven, *Kleurenblind. Zien en toch niet zien*, Blind Color, Arnhem, 2000.

2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2002

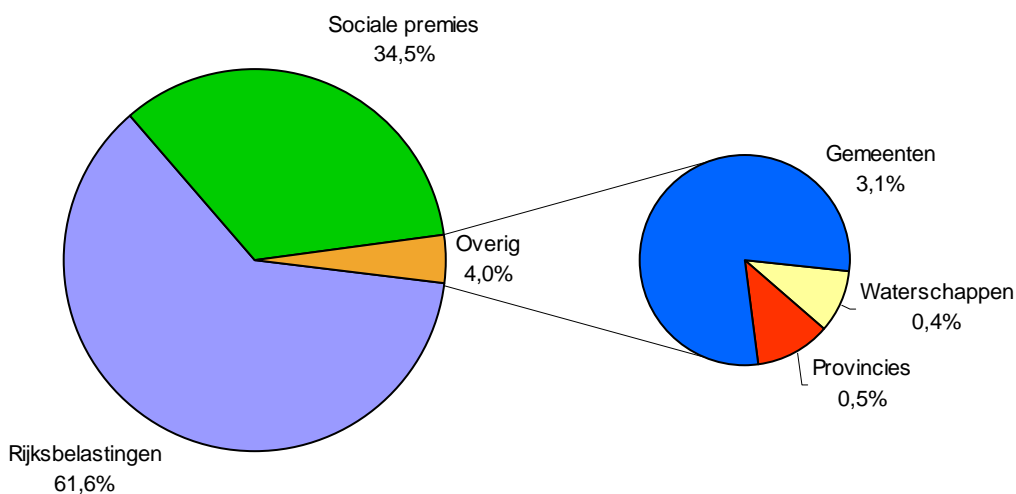
Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van enkele belangrijke ontwikkelingen in 2002. Achterin dit overzicht staan tabellen en figuren met detailgegevens over alle 34 onderzochte gemeenten. In deze gemeenten woont ruim 35 procent van de Nederlandse bevolking.

2.1. Overzicht

In 2002 wordt naar verwachting € 182 miljard aan belastingen en premies geïnd. De rijksbelastingen en de sociale premies nemen het leeuwendeel van de belasting- en premiedruk voor hun rekening (grafiek 2.1). Het aandeel van de gemeenten bedraagt circa drie procent. De totale belasting- en premiedruk nam dit jaar toe met 6,7 procent, terwijl de opbrengst van de gemeentelijke belastingen met 6,2 procent steeg.

Een toenemende belastingopbrengst betekent niet vanzelfsprekend dat ook de lasten voor afzonderlijke burgers of bedrijven stijgen. In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met inflatie (in 2001 4,5%). Verder zijn er elk jaar weer meer huishoudens dan een jaar eerder. Ook als huishoudens inderdaad meer gaan betalen betekent dit nog niet *per se* dat de belastingtarieven zijn verhoogd. Het kan ook zijn dat het belastbare feit zich vaker voordoet, bijvoorbeeld doordat er vaker wordt geparkeerd.

Grafiek 2.1 Belasting- en premieopbrengst 2002

2.2. Tarieven

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de tarieven van enkele belangrijke gemeentelijke belastingen, en van de woonlasten voor huishoudens. De OZB-tarieven van de grote gemeenten blijven dit jaar achter bij de inflatie: het gemiddelde tarief voor woningen stijgt met 3,1 procent en dat voor niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) met 4,1 procent. Het gemiddelde tarief voor rioolrecht (aansluit- en afvoerrecht samen) neemt met 6,1 procent toe en dat van de reinigingsheffing (reinigingsrecht of afvalstoffenheffing) met 6,2

procent. Toeristenbelasting wordt geheven door 25 van de 34 grote gemeenten. Het gemiddelde tarief bedraagt € 1,64 per overnachting.

Tabel 2.1 Tarievenoverzicht 2002

	Tarief in euro's			Verandering t.o.v. 2001 (%)		
	laagste	gemiddelde	hoogste	grootste daling	mutatie van gemiddelde	grootste stijging
OZB woningen	3,71	6,35	11,11	-3,5	3,1	8,7
OZB niet-woningen	6,25	9,34	16,98	-3,6	4,1	29,8
Reinigingsheffing ^a	0	213	290	-14,3	6,2	27,3
Rioolrecht ^a	0	85	157	0,0	6,1	13,4
Woonlasten ^b	490	569	695	-2,1	5,1	11,7

Gemiddelden zijn gewogen naar inwonertal. Onder het kopje "Verandering t.o.v. 2001" staat de verandering van het gemiddelde tarief, en niet de gemiddelde verandering zoals die in de tabellen achterin dit overzicht staat. a Meerpersoonshuishoudens.

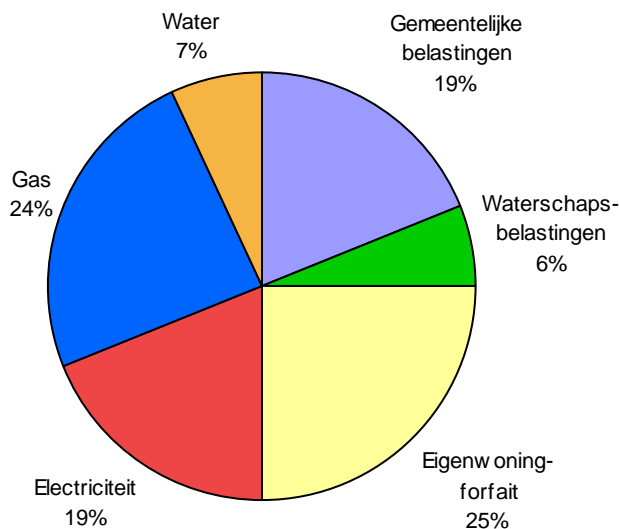
b OZB gebruiker en eigenaar voor woning met gemiddelde waarde, plus rioolrecht en reinigingsheffing, min zalmsnip.

2.3. Woonlasten

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde lopen dit jaar met 5,1 procent op tot gemiddeld € 569. De woonlasten zijn het laagste in Amsterdam (€ 490) en het hoogst in Heerlen (€ 695).

Overigens maken de gemeentelijke woonlasten maar een klein deel uit van de woonlasten in brede zin die huishoudens moeten dragen. In Delft is het gemeentelijke aandeel bijvoorbeeld niet meer dan 19 procent (figuur 2.2). Het Rijk heeft met het eigenwoningforfait het grootste aandeel (25%).

Grafiek 2.2 Woonlasten in Delft, 2002

---

3. Gemeentelijke belastingen

3.1. Inleiding

De gemeenteraad bepaalt welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De raad stelt hiertoe belastingverordeningen vast. De belastingen die geheven mogen worden zijn echter limitatief vastgesteld in de Gemeentewet en enkele andere wetten. De gemeente kan uit het beschikbare menu zijn eigen keus maken, maar kan geen belastingen invoeren die niet “op de kaart” staan. In een land als België mogen gemeenten wel zelf belastingen “bedenken”. Ook wat betreft de heffingsmaatstaven en tarieven bestaan in Nederland beperkingen. Voor alle gemeentelijke belastingen geldt dat het te betalen bedrag niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.⁵

De terminologie op het terrein van de gemeentelijke belastingen is enigszins verwarrend. De begrippen belastingen, heffingen en rechten worden niet altijd consequent gehanteerd. In dit overzicht gaan wij hier pragmatisch mee om.

Gemeentelijke belastingen zijn in economische zin te onderscheiden in “echte” belastingen (ook wel het eigen belastinggebied genoemd), waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit, en bestemmingsheffingen, waarvan de opbrengst voor een bepaald doel gebruikt dient te worden (bijvoorbeeld de riolrechten). De begrote opbrengst van een bestemmingsheffing mag de begrote kosten niet overschrijden. Wat in de praktijk onder die kosten verstaan mag worden is echter niet altijd duidelijk.⁶

In juridische zin kunnen we onderscheid maken tussen belastingen, die geheven worden ongeacht of de belastingplichtige van een bepaalde dienst gebruik maakt (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing), en rechten, die alleen worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan de belastingplichtige (zoals het reinigingsrecht).

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de gemeentelijke belastingen die in dit overzicht voorkomen. Ook de zogeheten Zalmsnip (€ 45,38-maatregel) en kwijschelding van lokale belastingen komen in dit hoofdstuk aan de orde.

3.2. Onroerende-zaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen, niet alleen wat betreft de opbrengst maar ook doordat deze opbrengst in de algemene middelen vloeit en dus vrij mag worden besteed. De OZB worden geheven op basis van artikel 220 van de Gemeentewet. Er zijn twee onroerende-zaakbelastingen: één voor gebruikers en één voor eigenaren van onroerende zaken. Het tarief heeft betrekking op eenheden van € 2.268 (voorheen f 5.000) economische waarde.⁷ Deze waarde wordt elke vier jaar opnieuw

---

⁵ Gemeentewet, artikel 219.

⁶ Zie verder VB Deloitte & Touche en VNG, *Kostentoerekening en gemeentelijke heffingen*, Den Haag, 1999.

⁷ Aanpassingswet euro, *Staatsblad2001*, nummer 481, blz. 3.

vastgesteld conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Tot 2005 geldt de waarde in peiljaar 1999. Verschillende categorieën onroerende zaken zijn van de OZB vrijgesteld, zoals cultuurgrond, natuurterreinen en kerkgebouwen. In 2001 is de cultuurgrondvrijstelling na jarenlange discussie uitgebreid met de substraatteelt (kassen waarin gewassen niet op de grond worden geteeld).⁸ In aanvulling op de verplichte vrijstellingen kan de gemeente nog andere onroerende zaken vrijstellen.

Wat betreft de tarieven gelden twee beperkingen. In de eerste plaats mag het tarief voor eigenaren niet hoger worden vastgesteld dan 125% van het tarief voor gebruikers. In de praktijk wordt hierbij nog wel eens naar beneden afgerond, zodat deze verhouding bijvoorbeeld op 125,047% uitvalt, maar onlangs heeft de rechter dergelijke aanslagen vernietigd.⁹ Tegen dit besluit is cassatie ingesteld.¹⁰

Sinds 1997 mag voor woningen een ander tarief worden geheven dan voor niet-woningen.¹¹ Deze mogelijkheid is ingevoerd om gemeenten een instrument in handen te geven waarmee kan worden voorkomen dat een sterke stijging van huizenprijzen tot een lastenverschuiving in de OZB van niet-woningen naar woningen leidt. Tot 2001 mocht het tarief voor niet-woningen ten hoogste 120% bedragen van het tarief voor woningen, maar door de verschillende waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen die bij de hertaxatie in 2001 opnieuw aan de oppervlakte traden is deze norm versoepeld.¹² Vanaf 2001 is tariefdifferentiatie geoorloofd waarbij de aandelen van woningen en niet-woningen in de OZB-opbrengst op het niveau van 2000 blijven (het zogeheten tijdvakpercentage), plus ten hoogste tien procent. In formulevorm komt dit neer op het volgende (Gemeentewet, artikel 220f):

$$\frac{t_{nw}}{t_w} \times \frac{\Delta w_w}{\Delta w_{nw}} \times 100 + 10\%$$

Hierbij is t_{nw} het OZB-tarief voor niet-woningen (in 2000) en t_w dat voor woningen; Δw is de waarde-index voor woningen of voor niet-woningen, ofwel de waarde in 2001 als percentage van de waarde in 2000 [(waarde 2001/waarde 2000) x 100]. De in 2000 feitelijk toegepaste tariefdifferentiatie wordt voor de periode 2001-2004 dus aangepast voor het verschil in de lokale waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen. Impliciet is er sinds 2001 een ondergrens gesteld aan de toegestane tariefdifferentiatie. Dit is de tariefdifferentiatie die de

---

⁸ *Staatsblad 2001*, nr. 111.

⁹ Hof Arnhem, 27 april 2001, nr. 98/02985.

¹⁰ De Hoge Raad moet nog uitspraak doen, maar op het moment dat dit geschreven wordt is al wel bekend dat de Advocaat-Generaal heeft geadviseerd het oordeel van het hof te vernietigen.

¹¹ De Hoge Raad heeft onlangs beslist dat een dergelijke tariefdifferentiatie niet in strijd is met het gelijkheidsbeginsel (HR, 28 februari 2001, nr. 35940).

¹² Overigens zijn ook wegens het overschrijden van de 120%-limiet aanslagen vernietigd (Hof Arnhem 28 augustus 2001 nr. 99/1637). Ook hier tegen is cassatie ingesteld.

gemeente in 2000 toepaste (dus ten hoogste 120%). Het is gemeenten wel toegestaan in het geheel niet te differentiëren.

Gemeenten kunnen schokeffecten als gevolg van een hertaxatie dempen door toepassing van een zogenoemde ingroei- of aftopvariant (Gemeentewet artikel 220i). Hiermee wordt de OZB-aanslag voor objecten met een zeer grote waardeinstijging geleidelijk naar het nieuwe niveau gebracht (ingroei) of aan een plafond onderworpen (aftop). Bij toepassing van de ingroeivariant dient de gemaximeerde jaarlijkse toename van de OZB-aanslag voor een object op ten minste 15% te worden vastgesteld. Bij de aftopvariant moet de OZB-aanslag worden gemaximeerd op ten minste 130% van de OZB-aanslag in het laatste jaar van het voorgaande waarderingstijdvak. Van beide mogelijkheden maken maar zeer weinig gemeenten gebruik.¹³ Een belangrijk knelpunt is de lastige uitvoering van dergelijke regelingen.

3.3. Reinigingsheffingen

Gemeenten kunnen de kosten van de afvalinzameling en -verwerking op twee manieren aan huishoudens in rekening brengen: via een reinigingsrecht of (zoals meestal) via een afvalstoffenheffing. Slechts één van beide heffingen wordt opgelegd. De afvalstoffenheffing (Wet milieubeheer, artikel 15.33) heeft een belastingkarakter: er dient te worden betaald, ongeacht of er daadwerkelijk afval wordt aangeboden. Bij het reinigingsrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) is alleen diegene belastingplichtig die van de reinigingsdienst (of afvalcontainers) gebruik maakt. Beide reinigingsheffingen zijn bestemmingsheffingen, hetgeen betekent dat de opbrengst niet in de algemene middelen vloeit, maar moet worden gebruikt om de kosten te dekken van de afvalinzameling en -verwerking. Desgewenst kunnen deze kosten ook (deels) uit de algemene middelen worden gedekt.

De meeste gemeenten stellen het tarief afhankelijk van de huishoudensomvang (circa 60%) of hanteren een vastrecht (20%).¹⁴ Een toenemend aantal gemeenten (13%) koppelt het tarief aan de hoeveelheid aangeboden afval (diftar). Hierdoor daalt het afvalaanbod, onder meer doordat glas- en papierbakken beter worden benut. Binnen gemeenten komen soms verschillende tarieven voor. In Amsterdam bepalen de deelraden de tarieven, en in heringedeelde gemeenten blijven verschillende tariefssystemen soms enkele jaren naast elkaar bestaan. Burgers die dit laatste in strijd vinden met het gelijkheidsbeginsel vinden bij de rechter geen gehoor.¹⁵

Er zijn gemeenten die ook bedrijfsafval inzamelen. Deze verhalen de kosten met een reinigingsrecht. Bedrijven die een commercieel bedrijf inschakelen voor hun afval betalen geen reinigingsrecht.

---

¹³ Zie M.A. Allers en S. Schrantee, *Atlas van de lokale lasten 2001*, COELO, Groningen, blz. 26.

¹⁴ Bron: M.A. Allers en S. Schrantee, *op.cit.*, blz. 43.

¹⁵ Hof Den Haag, 21 december 2000, nr. BK-00/221. Zie ook 'Belastingen en gemeenten', *B&G*, oktober 2001, blz. 11.

3.4. Rioolrecht

Gemeenten kunnen de kosten van het beheren en instandhouden van het rioolstelsel verhalen door rioolrecht te heffen. De opbrengst van het rioolrecht is net als die van de reinigingsheffingen geoormerkt. Enkele tientallen gemeenten kennen geen rioolrecht. Zij bekostigen de riolering via de OZB. Huishoudens die niet op de riolering zijn aangesloten betalen daar dan wel aan mee. Een inwoner van Renkum die daarom naar de rechter stapte is onlangs in het ongelijk gesteld.¹⁶

Rioolrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) van de woning worden geheven. Vaak gaat het om een vast bedrag. Wordt de gebruiker aangeslagen dan kan het tarief zijn gekoppeld aan de huishoudensomvang of het waterverbruik. Dit laatste gebeurt in zo'n 14% van de gemeenten.¹⁷ Uit onderzoek blijkt echter dat het waterverbruik minder gevoelig is voor prijsprikkels dan het afvalaanbod.¹⁸

Over de vraag welke kosten wel en niet via het rioolrecht mogen worden gedekt bestaat – net als bij andere rechten - de nodige onduidelijkheid. Bij het rioolrecht is dit probleem echter groter, omdat gemeenten die zowel een aansluitrecht als een afvoerrecht kennen moeten aangeven welk deel van de kosten aan welk recht wordt toegerekend.¹⁹ Objectieve criteria hiervoor bestaan niet. Dit probleem zou kunnen worden opgelost door het rioolrecht een belastingkarakter te geven, zoals onlangs is voorgesteld door het ESBL.²⁰ De eis dat de begrote opbrengst de begrote kosten niet overschrijdt vervalt dan.

3.5. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting kan op basis van artikel 224 van de Gemeentewet worden geheven op het “verblijf houden” binnen de gemeente door niet-inwoners. In de praktijk wordt deze belasting geheven via hotels, campings en soortgelijke gelegenheden. Twee op de drie gemeenten kennen een toeristenbelasting.²¹

Het tarief is meestal een vast bedrag per overnachting, soms afhankelijk van de soort accommodatie. Ook een percentage van de overnachtingsprijs of een bedrag afhankelijk van het aantal sterren van het hotel komen voor. Vaak wordt gebruik gemaakt van forfaitaire bedragen: een camping wordt bijvoorbeeld voor een bepaald aantal overnachtingen aangeslagen, en als het werkelijke aantal daar achteraf onder blijkt te liggen wordt het verschil gerestitueerd.

---

¹⁶ Hof Arnhem, 21 augustus 2001, nr. 99/03270.

¹⁷ Bron: M.A. Allers en S. Schrantee, *op.cit.*, blz. 53.

¹⁸ P. Kooreman, ‘De prijsgevoeligheid van huishoudelijk watergebruik’, *ESB*, 24 februari 1993, blz. 181-183.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld ‘Belastingen en gemeenten’, *B&G*, november 2001, blz. 13.

²⁰ ESBL, *Rapport Gemeentelijke belastingen in de 21^e eeuw. Heffing op goede grond(slag)*, VNG-Uitgeverij, 2001, blz. 118.

²¹ Bron: M.A. Allers en S. Schrantee, *op.cit.*, blz. 89.

3.6. Parkeerbelastingen

De Gemeentewet (artikel 225) onderscheidt twee parkeerbelastingen: een belasting op het parkeren op een bepaalde plaats, tijdstip en wijze, en een belasting op een vergunning om op een bepaalde plaats en wijze te mogen parkeren. De opbrengst van deze belastingen is niet geormerkt.

Wie parkeert zonder de verschuldigde parkeerbelasting te betalen kan een naheffingsaanslag worden opgelegd. Aan de hoogte hiervan is een maximum gesteld dat jaarlijks wordt geïndexeerd.²² Voor 2002 bedraagt dit maximum € 41.²³ Het door de gemeente gehanteerde naheffingstarief moet zijn onderbouwd met een kostenbesluit.

Het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen is onlangs gewijzigd.²⁴ Gemeenten hebben nu expliciet de mogelijkheid gekregen om betaling van de belasting op het parkeren (niet de belasting op een parkeervergunning) uitsluitend nog langs elektronische weg te laten geschieden, bijvoorbeeld via een chipknip of chipper. Dit maakt parkeerautomaten minder diefstalgevoelig. Bovendien kon dit de invoering van de euro vergemakkelijken.

3.7. Zalmsnip

Vanaf 1998 geven gemeenten huishoudens een korting van f 100 op hun belastingaanslag. Met ingang van 2002 is dit omgezet in € 45,38.²⁵ Deze zogeheten Zalmsnip is in veel opzichten een merkwaardige regeling, waarover vanaf het begin veel discussie is geweest. De kosten van de Zalmsnip worden gedekt door een storting van f 680 miljoen door het Rijk in het gemeentefonds. Een dergelijke toevoeging aan het gemeentefonds voor een welomschreven doel met bestedingsdwang is zonder precedent.²⁶ Formeel is de Zalmsnip verankerd in artikel 229d van de Gemeentewet, maar het kabinet heeft langs informele weg aanvullende regels gesteld. Zo is het bijvoorbeeld de bedoeling dat ook huishoudens die geen belastingaanslag ontvangen (bijvoorbeeld omdat zij geen zelfstandige woonruimte hebben) van de regeling profiteren. Het oorspronkelijke doel van de Zalmsnip – het compenseren van de burger voor de mede door rijksbeleid sterk gestegen lokale lasten – is hierdoor op de achtergrond geraakt.

Met ingang van 2000 hebben gemeenten meer beleidsvrijheid gekregen bij de uitvoering van de Zalmsnip. Verdiscontering in de tarieven is sindsdien toegestaan. Via de *Septembercirculaire 1999* van het gemeentefonds is bovendien geregeld dat een lager bedrag dan f 100 zal worden geaccepteerd, zolang het niet minder is dan f 75 (het zogeheten Leidse model, dat in Leiden overigens nooit is toegepast). Het resterende bedrag moet dan worden

---

²² *Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen*, artikel 3.

²³ *Staatscourant*, 12 juli 2001, nr. 132, blz. 6.

²⁴ *Staatsblad 2001*, nr. 303.

²⁵ *Aanpassingswet euro*, *Staatsblad 2001*, nummer 481, blz. 3.

²⁶ *Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, 8 maart 2000, Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26412 (4c).

ingezet voor gericht armoedebeleid. Steeds meer gemeenten keren overigens een *hogere* bedrag uit dan f 100, iets wat de regeling op het oog niet toelaat, maar wat door het kabinet wordt gedoogd.²⁷

De voor 2001 geplande evaluatie van de Zalmsnip heeft nog niet plaatsgevonden. De *Monitor Inkomsten uit Lokale Heffingen 2001* verwijst naar de eind augustus 2001 gepubliceerde *Belastingverkenning*, waarin wordt vastgesteld dat “de diversiteit aan vormgeving en de daarmee samenhangende spanning met het geformuleerde rijksbeleid, de inzet van de middelen voor uitgaven, de toenemende verdiscontering in tarieven en de daarmee gepaard gaande vermindering van inzichtelijkheid” het wenselijk maken een mogelijk alternatief voor de regeling te zoeken.²⁸ Er worden twee alternatieven beschreven, zonder een voorkeur aan te geven: afschaffing in ruil voor een verlaging van de inkomstenbelasting of omzetting in een verplichte heffingskorting op het gebruikersdeel van de OZB. Verdiscontering in de tarieven zou in het tweede geval niet langer zijn toegestaan, gezinnen die geen OZB-aanslag ontvangen (onzelfstandige woonruimten) zouden niet meer voor de korting in aanmerking komen, evenmin als huishoudens waarvan de OZB-aanslag wordt kwijtgescholden. Verwacht mag worden dat in de loop van 2002 meer duidelijkheid wordt geschapen over het lot van de Zalmsnip.

3.8. Kwijtschelding

De voorwaarden waarbinnen gemeenten kwijtschelding van belastingen en heffingen mogen verlenen zijn omschreven in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Deze ministeriële regeling is middels artikel 255 van de Gemeentewet ook van toepassing verklaard op de belastingen van gemeenten. De gemeenteraad heeft slechts de vrijheid te besluiten minder kwijt te schelden dan de rijksregels toestaan (bij afzonderlijk besluit), of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Gemeenten kunnen zelf bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen. Gemeenten die de Zalmsnip in een of meer tarieven hebben verwerkt mogen desgewenst het tarief exclusief Zalmsnip voor kwijtschelding in aanmerking laten komen (Gemeentewet, artikel 255a).

Artikel 26 van de Invorderingswet 1990 bepaalt dat kwijtschelding van belastingschulden kan worden verleend als een belastingplichtige zijn of haar aanslag slechts met buitengewoon bezwaar kan voldoen. Om vast te stellen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, wordt eerst nagegaan of vermogen aanwezig is. Is vermogen boven de vastgestelde limieten aanwezig, dan kan geen kwijtschelding worden verleend. Is geen vermogen aanwezig, dan dient de betalingscapaciteit te worden vastgesteld. Om de betalingscapaciteit vast te stellen wordt eerst het netto-bestedbare inkomen berekend: dit is het netto inkomen na aftrek van een aantal vaste lasten. Van het netto besteedbaar inkomen worden vervolgens de kosten van bestaan (ook wel: kwijtscheldingnorm) afgetrokken. Deze kwijtscheldingsnorm is met ingang van 1995 voor lagere overheden vastgesteld op maximaal 95% van de relevante

---

²⁷ Bron: M.A. Allers en S. Schrantee, *op.cit.*, blz. 65.

²⁸ Ministerie van Financiën, *Belastingen en premies: een verkenning naar nieuwe mogelijkheden vanuit het belastingstelsel 2001*, Den Haag, 2001, deelrapport 1, Arbeidsmarktbeleid en armoedeval, paragraaf 5.3.5.2.

bijstandsnorm, en vanaf 1997 op maximaal 100% van de bijstandsnorm.²⁹ Is de aldus vastgestelde betalingscapaciteit positief, dan moet 80% hiervan voor belastingbetaling worden opgeëist (voor zover nodig om de aanslag te voldoen). De rest kan worden kwijtgescholden. Is geen betalingscapaciteit aanwezig, dan kan de gehele belastingsschuld worden kwijtgescholden. Hoewel kwijtschelding formeel dus pas mogelijk is na individuele toetsing, komt het steeds vaker voor dat aan bepaalde groepen generiek kwijtschelding wordt verleend.

Gemeenten hebben in groten getale gebruik gemaakt van de hen geboden mogelijkheid hun kwijtscheldingsbeleid te verruimen. In 2001 hanteerden slechts vijftien van de 504 gemeenten een kwijtscheldingsnorm lager dan de maximaal toegestane 100%.³⁰ Op twee gemeenten na is voor de OZB-aanslag overal in principe volledige kwijtschelding mogelijk. Bij het rioolrecht en vooral de reinigingsheffingen komt gedeeltelijke kwijtschelding veel meer voor. Dit is vooral zo bij gemeenten waar het tarief gerelateerd is aan het watergebruik of het afvalaanbod. Door geen volledige kwijtschelding te verlenen willen deze gemeenten de prikkel om de afvalstroom of het waterverbruik te beperken handhaven.

Een klein maar groeiend aantal gemeenten heeft de kwijtscheldingregeling vervangen door een soortgelijke regeling die valt onder het gemeentelijke armoedebeleid. Hierdoor zijn deze gemeenten niet gebonden aan de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Dit maakt het mogelijk soepeler te zijn, zowel wat betreft normen als wat betreft toetsingsprocedure. De uitvoering kan zo goedkoper.

Als gevolg van de inkomstoets maakt de kwijtscheldingsregeling de stap van uitkering naar werk minder aantrekkelijk (armoedeval). De VVD gebruikt dit opmerkelijk genoeg als argument om voor te stellen de OZB af te schaffen.³¹ Doordat kwijtschelding van lokale lasten een relatief geringe bijdrage levert aan de armoedeval,³² en doordat binnen de kwijtschelding de OZB weer een relatief kleine rol speelt, zou de afschaffing van de OZB de armoedeval nauwelijks verkleinen. Daar komt nog bij dat de VVD de gemeenten door het Rijk wil laten compenseren voor de gederfde OZB-opbrengst. Het Rijk haalt echter een niet onbelangrijk deel van zijn inkomsten uit de inkomstenbelasting en de loonbelasting, die een veel grotere bijdrage leveren aan de armoedeval dan alle gemeentelijke regelingen bij elkaar. Of de inkomstenbelasting gaat omhoog, of er wordt op een andere manier geld vrijgemaakt dat beter besteed had kunnen worden voor een verlaging van de inkomstenbelasting.

---

²⁹ Het Rijk zelf blijft een percentage van 90 hanteren, waardoor de betalingscapaciteit voor rijksbelastingen vrijwel altijd groter is dan die voor gemeentelijke belastingen.

³⁰ M.A. Allers en S. Schrantee, *op.cit.*, blz. 85.

³¹ *Ruimte, respect & vooruitgang*, ontwerp-verkiezingsprogramma Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, 2002-2006., blz. 29.

³² Zie Maarten Allers en Sandra Schrantee, *Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid en armoedeval*, Elsevier bedrijfsinformatie, Den Haag, 2000.

4. Opbrengsten en tarieven in 2002

4.1. Inleiding

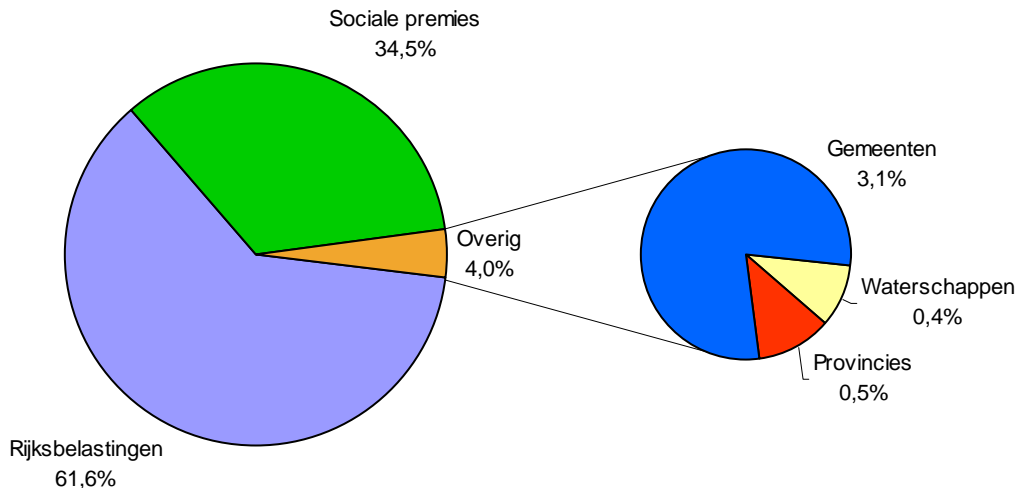
EURO

2002 is in de eerste plaats het jaar van de euro. Belastingtarieven en grondslagen luiden nu in deze munt. De omrekening is geregeld in de Aanpassingswet euro.³³ Het uitgangspunt hierbij is dat de invoering van de euro niet tot tariefverhoging mag leiden. Omrekening dient te geschieden door het guldenbedrag te delen door 2,20371, en zo nodig af te ronden. Afronden moet zo gebeuren dat de burger er geen nadeel van ondervindt. Afwijkingen van dit algemene uitgangspunt dienen te worden gemotiveerd. Guldenbedragen die voortvloeien uit nationale wet- en regelgeving worden in de Aanpassingswet euro omgerekend. Zo is de grondslag van de OZB veranderd van het aantal eenheden van *f* 5.000 in het aantal eenheden van € 2.268. De *f* 100-maatregel (Zalmsnip) is omgedoopt in de € 45,38-maatregel.

4.2. Belastingopbrengsten per bestuurslaag

Gemeenten zijn niet de enige belastingheffende overheden in Nederland. Voor we de afzonderlijke gemeentelijke belastingen behandelen is het daarom nuttig om eerst de plaats van de lokale belastingen in het geheel van de belasting- en premieheffing te schetsen. In 2002 wordt naar verwachting € 182 miljard aan belastingen en premies geïnd.³⁴ De

Grafiek 4.1 Belasting- en premieopbrengst 2002

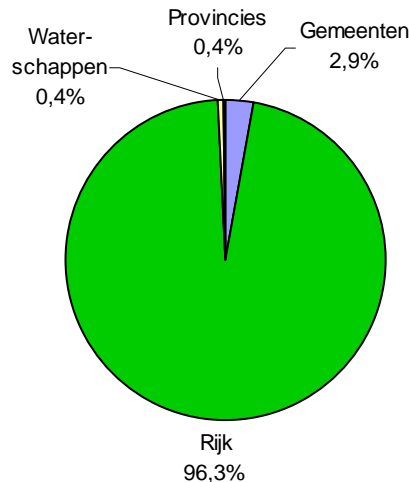
³³ *Staatsblad 2001*, nummer 481.

³⁴ Bron (ook voor de grafieken 1, 2, en 3): *Miljoenennota 2002*, blz. 165 en 167 en CBS, *Opbrengst lokale lasten stijgt met 6,2 procent*, persbericht, 15 januari 2002.

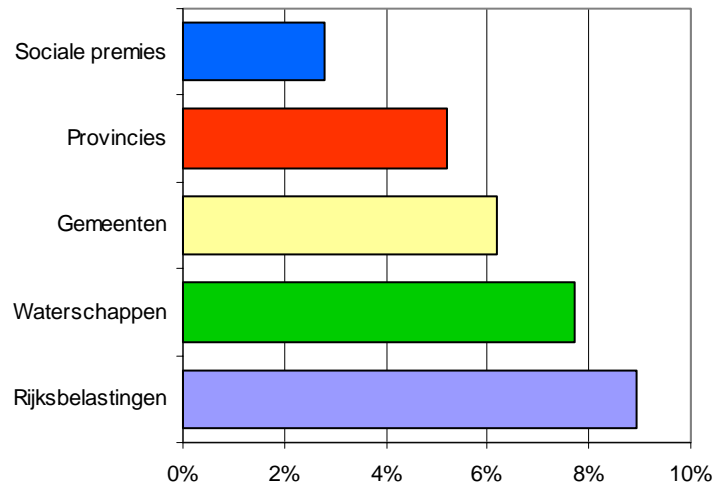
rijksbelastingen (62%) en de sociale premies (35%) nemen het leeuwendeel van de belasting- en premiedruk voor hun rekening (grafiek 4.1). Het aandeel van de decentrale overheden bedraagt bijna vier procent; dat van de gemeenten drie procent.

Grafiek 4.2 Aandeel in stijging van de belasting- en premiedruk 2002

De totale belasting- en premieopbrengst stijgt in 2002 met bijna € 12 miljard ten opzichte van 2001. Dit is een stijging van 6,7 procent. Deze stijging komt bijna volledig (96%) voor rekening van het Rijk (grafiek 4.2). De gemeenten nemen nog geen drie procent van de stijging voor hun rekening, de provincies en de waterschappen elk vier tiende procent.

Grafiek 4.3 Opbrengststijging belastingen en premies 2001-2002

Per bestuurslaag steeg de belastingopbrengst het meest bij het Rijk (9%, grafiek 4.3) en bij de waterschappen (7,7%). De toename van de gemeentelijke belastingopbrengst is dit jaar met

6,2% gematigd. Het minst stijgen de sociale premies (2,8%) en de provinciale belasting-opbrengst (5,2%).

Gemeten aan de opbrengst zijn de OZB, de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) en het rioolrecht de belangrijkste gemeentelijke heffingen (tabel 4.1). De laatste jaren is de parkeerbelasting aan een opmars bezig.

Tabel 4.1 Opbrengst gemeentelijke belastingen, 2002

	Opbrengst (mln euro)	Toename (%)
OZB gebruikers	1.024	4,7
OZB eigenaren	1.629	6,1
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht	1.211	6,2
Rioolrecht	725	7,9
Parkeerbelasting	341	10,1
Bouwleges	287	7,7
Secretarieleges	135	2,0
Overig	303	
Totaal	5.655	6,2

Bron: CBS, *Persbericht 15 januari 2002*. Het gaat hier om opbrengsten conform de primitieve begrotingen.

Een toenemende belastingopbrengst betekent niet vanzelfsprekend dat ook de lasten voor afzonderlijke burgers of bedrijven stijgen. In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met inflatie: die bedroeg in 2001 4,5%.³⁵ Een deel van de opbrengststijging moet verder worden toegeschreven aan volume-effecten: elk jaar zijn er weer meer huishoudens dan een jaar eerder. Ook als huishoudens inderdaad meer gaan betalen betekent dit nog niet *per se* dat de belastingtarieven zijn verhoogd. Het kan ook zijn dat het belastbare feit zich vaker voordoet, bijvoorbeeld doordat er vaker wordt geparkeerd, of doordat meer bouwvergunningen worden aangevraagd. De volgende paragrafen gaan in op de ontwikkeling van de tarieven van de gemeentelijke belastingen.

4.3. OZB

Voor woningen bedragen de OZB-tarieven van de grote gemeenten in 2002 gemiddeld € 3,51 voor zakelijk gerechtigden en € 2,84 voor gebruikers. Amsterdam heeft de laagste tarieven (€ 2,06 en € 1,65), Leeuwarden de hoogste (€ 6,16 en € 4,95). Het gecombineerde tarief voor woningen steeg gemiddeld met 3,1 procent ten opzichte van vorig jaar. Dat is minder dan de inflatie. 's Gravenhage verlaagde het tarief voor woningen met 3,5 procent, terwijl dit tarief in Haarlemmermeer met 8,7 procent is verhoogd. De tarieven voor alle onderzochte gemeenten zijn te vinden in tabel 4 achterin dit overzicht.

Voor niet-woningen liggen de tarieven beduidend hoger dan voor woningen. Het tarief voor zakelijk gerechtigden bedraagt gemiddeld € 5,17, dat voor gebruikers € 4,17. Ook hier heeft Amsterdam de laagste tarieven (€ 3,47 en € 2,78) en Leeuwarden de hoogste (€ 9,42 en € 7,56). Het OZB-tarief voor niet-woningen steeg gemiddeld met 3,7 procent ten opzichte van

³⁵ Bron: CBS, *Inflatie in 2001 hoogste sinds 1982*, persbericht 11 januari 2002.

vorig jaar. Doordat het tarief voor woningen minder toenam is de afstand tussen beide tarieven verder toegenomen. Het tarief voor niet-woningen daalde in Den Haag met 3,6 procent; Leeuwarden verhoogde het tarief met 29,8 procent.

Op Dordrecht en Leiden na hebben alle onderzochte gemeenten de tarieven voor zakelijk gerechtigden vastgesteld op (bijna) 125 procent van die voor gebruikers, het wettelijk toegestane maximum. Leiden hanteert voor gebruikers en eigenaren ongeveer (maar niet precies) dezelfde tarieven; in Dordrecht liggen de tarieven voor eigenaren circa 18 procent hoger dan voor gebruikers.

Alle gemeenten in dit overzicht hanteren voor niet-woningen een hoger tarief dan voor woningen. Gemiddeld ligt het tarief voor niet-woningen op 149 procent van dat voor woningen. Het kleinste verschil is te vinden in Emmen (110,6%), het grootste in Sittard-Geleen (185,4%).

Slechts twee gemeenten hanteren een ingroeivariant, een regeling waarbij de OZB-aanslag van panden die bij de vorige hertaxatie zeer sterk in waarde stegen geleidelijk op het nieuwe niveau kan worden gebracht. Rotterdam en Lelystad beperken de jaarlijkse stijging tot 115 procent. Eén gemeente hanteert een aftopvariant: in Den Haag bedraagt de OZB-aanslag ten hoogste 30 procent meer dan vóór de hertaxatie.

4.4. Reinigingsheffingen

In 18 van de 34 gemeenten in dit overzicht is het tarief voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) gekoppeld aan het aantal huishoudensleden. Elf gemeenten hanteren een vastrecht. In twee gemeenten hangt de aanslag af van de containerinhoud (Haarlemmermeer en Middelburg), in twee gemeenten wordt per zak betaald (Maastricht en Nijmegen)³⁶ en in één gemeente per kilo (Sittard-Geleen). In gemeenten waar per kilo, per zak of per lediging wordt betaald (*diftar*), wordt meestal aanzienlijk minder afval aangeboden dan in gemeenten waar de burger de hoogte van de aanslag niet of nauwelijks kan beïnvloeden.³⁷ Omdat bij het opstellen van het tarievenoverzicht gebruik is gemaakt van landelijke gemiddelden wat betreft afvalaanbod (zie verantwoording), moet worden bedacht dat huishoudens in Maastricht, Nijmegen en Sittard-Geleen de keuze hebben minder afval aan te bieden en dus minder te betalen.

In 2002 betalen éénpersoonshuishoudens gemiddeld € 177 en meerpersoonshuishoudens € 213. In Leiden wordt het minste betaald: het tarief bedraagt daar € 0. Eénpersoonshuishoudens zijn het duurst af in Almere (€ 230), meerpersoonshuishoudens in Heerlen (€ 290). Het tarief voor (meerpersoons)huishoudens steeg gemiddeld met 6,6

---

³⁶ In Maastricht en Nijmegen wordt alleen “grijs” afval in dure zakken verzameld. “Groen” afval wordt kosteloos opgehaald.

³⁷ Zie M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, blz. 25-26 of V. Linderhof, P. Kooreman, M. Allers and D. Wiersma, 'Weight-Based Pricing in the Collection of Household Waste; the Oostzaan Case' *Resource and Energy Economics*, Vol. 23, October 2001, pp. 359-371 en E. Dijkgraaf en R.H.J.M. Gradus, 'Financiële prikkels werken', ongepubliceerd artikel, 2002.

procent. Hilversum verlaagde het tarief met 14 procent, Utrecht verhoogde het met 27 procent.

De kostendekking bedraagt gemiddeld 88 procent. Het laagst is deze dekkingsgraad in Leiden (nul). Negentien gemeenten dekken de kosten volledig uit de heffing. Doordat de ene gemeente andere kosten toerekent dan de andere is de zeggingskracht van dit kengetal overigens beperkt.

4.5. Rioolrecht

Van de 34 vergeleken gemeenten kennen er 13 een afvoerrecht en 22 een aansluitrecht. Zeven gemeenten kennen geen van beide. Het afvoerrecht is doorgaans een vastrecht; twee gemeenten hebben het tarief gekoppeld aan het waterverbruik (Assen en Heerlen) en één aan de huishoudensomvang (Dordrecht).

In de opgenomen gemeenten betaalt een éénpersoonshuishoudens aan afvoerrecht gemiddeld € 17 en een meerpersoonshuishoudens € 18. Voor éénpersoonshuishoudens bedraagt het laagste positieve tarief € 22,31 (Tilburg) en het hoogste tarief € 156,72 (Assen). Ook voor meerpersoonshuishoudens vormen deze gemeenten de uitersten (Tilburg € 22,31; Assen € 156,72). Het aansluitrecht bedraagt gemiddeld € 66, en varieerde voor zover boven nul van € 33,35 (Emmen) tot € 132,71 (Eindhoven).

Het gecombineerde tarief steeg gemiddeld 5,3 procent ten opzichte van vorig jaar. De stijging varieert van nul procent (diverse gemeenten) tot ruim 13 procent (Almere). Achttien gemeenten kennen een kostendekking van honderd procent, vijf van nul.³⁸ Het gemiddelde ligt op 82 procent.

4.6. Zalmsnip

Net als vorig jaar keren de meeste gemeenten € 45,38 (f 100) uit. Drie gemeenten zijn royaler (Leiden € 46, Enschede € 61,26 en Ede € 79,41);³⁹ vijf minder royaal (Assen, Eindhoven, Emmen € 34,03 (f 75), Groningen € 34,05 en Amersfoort € 36,60).

4.7. Kwijtschelding

Alle onderzochte gemeenten hanteren een kwijtscheldingnorm van 100 procent, en voeren wat dit betreft dus een zo ruim mogelijk beleid. De OZB valt overal onder het kwijtscheldingbeleid, evenals het rioolafvoerrecht. Omdat het rioolaansluitrecht van de eigenaar wordt geheven, is hier in verband met de verplichte vermogenstoets zelden kwijtschelding mogelijk. Twee gemeenten verlenen geen kwijtschelding voor de reinigingsheffing: Groningen en Nijmegen. Nijmegen kent wel een compensatieregeling voor huishoudens die voor kwijtschelding van OZB in aanmerking komen.

Van de begrote OZB-opbrengst van woningen wordt naar verwachting 2,3 procent kwijtgescholden. Dit percentage is hoger bij het rioolrecht (3,0%) en vooral bij de reinigingsheffingen (6,8%). Door de genoemde percentages toe te passen op de begrote

---

³⁸ Twee gemeenten kennen geen rioolrecht voor huishoudens maar wel voor bedrijven.

³⁹ Formeel kent Enschede een Zalmsnip van € 45,38 en een aanvulling hierop van € 15,88.

opbrengsten van deze belastingen is globaal te berekenen hoeveel hoger de woonlasten zijn door het verlenen van kwijtschelding. Gemiddeld is dit 3,4 procent. In Groningen is dit het laagst (0,5%) en in Maastricht het hoogst (6,7%). Bij de interpretatie van deze cijfers moet worden bedacht dat het om vrij ruwe schattingen gaat.

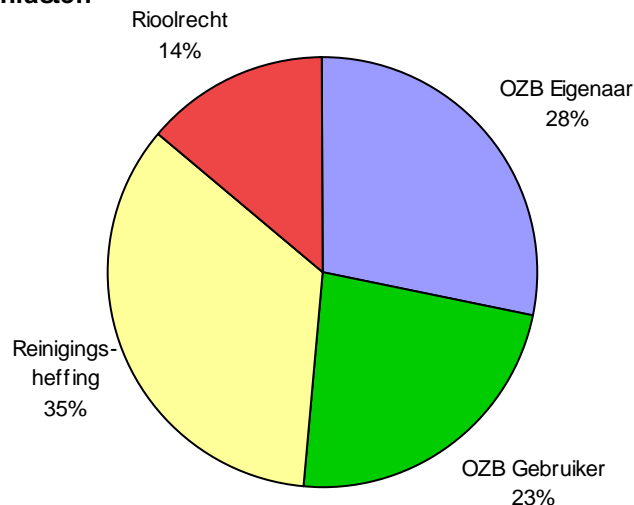
4.8. Woonlasten

GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

Tellen we voor een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde OZB, reinigingsheffing en rioolrecht op en verminderen we dit met het bedrag van de Zalmsnip, dan ontstaat een indicator voor de woonlasten. Gemiddeld bedragen deze woonlasten € 569, ruim vijf procent hoger dan vorig jaar. Het goedkoopst is Amsterdam (€ 490) en het duurst Heerlen (€ 695). Zie figuur 1 in het tweede deel van dit belastingoverzicht. De onroerendezaakbelastingen nemen samen iets meer dan de helft voor hun rekening, de reinigingsheffingen 35 procent en het rioolrecht 14 procent (grafiek 4.4).

De grootste woonlastenstijging vond plaats in Sittard-Geleen (+12%), de grootste (en enige) daling in Hilversum (-2%; zie figuur 2 achterin dit boek). In beide gemeenten spelen mutaties in de reinigingsheffing hierbij een overheersende rol.

Grafiek 4.4 Bestanddelen gemeentelijke woonlasten

WOONLASTEN EN WOONBATEN

Bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt rekening gehouden met de waarde van onroerende zaken in de gemeenten. Daardoor moeten gemeenten met een relatief hoge waarde van onroerende zaken om een gelijkwaardig voorzieningenniveau te kunnen bieden doorgaans hogere OZB-opbrengsten genereren dan gemeenten met minder waardevol onroerend goed binnen de grenzen. Een deel van de OZB-grondslag is als het ware generationaliseerd. Het gevolg is dat gemeenten met hoge woonlasten niet altijd het meest overhouden van de door hen geheven belastingen.

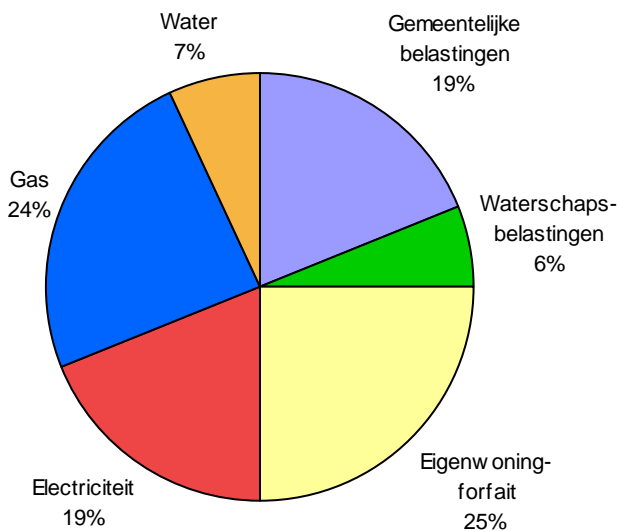
Om hiervoor te corrigeren zijn de woonlasten opnieuw berekend, na aftrek van de korting op de algemene uitkering.⁴⁰ Amsterdam, Alkmaar en Tilburg zijn ook dan de goedkoopste gemeenten, maar de top drie verandert van Heerlen, Hilversum en Ede in Heerlen, Enschede en Assen.

Dit voorbeeld geeft aan dat het woonlastenbegrip voorzichtig moet worden gehanteerd. Het is belangrijk te beseffen dat hoge woonlasten niet gelijk staan aan hoge gemeentelijke inkomsten.

WOONLASTEN IN BREDE ZIN

Gemeenten zijn niet de enige instellingen die huishoudens woonlasten opleggen. Ook het Rijk, de waterschappen en bijvoorbeeld nutsbedrijven doen dit. Het relatieve belang van de gemeenten in deze “woonlasten in brede zin” wordt geïllustreerd in grafiek 4.5, waar als voorbeeld een overzicht wordt gegeven voor de gemeente Delft.⁴¹ In andere gemeenten liggen de verhoudingen natuurlijk weer anders. In Delft maken de gemeentelijke woonlasten nog geen vijfde uit van de woonlasten in brede zin. De waterschappen (WVO, ingezetenenheffing en omslag gebouwd) nemen zes procent voor hun rekening. Het grootste aandeel heeft het Rijk met het eigenwoningforfait (25%). Gas (24%), electriciteit (19%) en water (7%) completeren het geheel.⁴²

Grafiek 4.5 Woonlasten in Delft, 2002

⁴⁰ Die korting is berekend als 80% van de gemiddelde woningwaarde in de gemeente (gedeeld door € 2.268) vermenigvuldigd met € 5,08 (het rekentarief). Zie verder M.A. Allers en S. Schrantee, ‘Woonlasten en woonbaten’, *B&G*, juli/augustus 2001, blz. 5-7.

⁴¹ Diverse regionaal variërende woonlasten, van gemeenten, waterschappen en nutsbedrijven, zijn voor alle gemeenten beschikbaar op CD-ROM (*Lokale lasten monitor*, COELO/ABF, Groningen/Delft).

⁴² Gas, electriciteit en water zijn inclusief de rijksheffingen BTW, regulerende energieheffing en waterbelasting.

4.9. Toeristenbelasting

Vijfentwintig van de onderzochte 34 gemeenten heffen een toeristenbelasting. In elf gemeenten varieert het tarief met de accommodatievorm, in 14 gemeenten maakt het voor het tarief niet uit of in een hotel of bijvoorbeeld op een camping wordt overnacht. Voor hotelovernachtingen wordt het vaakst een vast bedrag per overnachting gehanteerd. In vier gemeenten is het tarief gerelateerd aan de overnachtingsprijs, in vier andere aan het aantal sterren van het hotel. Gemiddeld wordt op een hotelovernachting € 1,32 belasting geheven. Bekijken we alleen de gemeenten met een toeristenbelasting, dan bedraagt het gemiddelde bedrag voor een hotelovernachting € 1,64.

4.10. Parkeerbelastingen

Alle onderzochte gemeenten kennen een parkeerbelasting. Niet alle grote gemeenten kunnen gegevens leveren over de opbrengsten en de kosten die voor parkeren worden gemaakt. Gemiddeld ligt de opbrengst iets boven de gemaakte kosten. Dit mag, omdat de parkeerbelasting geen bestemmingsheffing is.

---

5. Verantwoording

Bij de berekeningen die ten grondslag liggen aan de gegevens in dit Belastingoverzicht moesten op verschillende plaatsen uitgangspunten worden gekozen. Deze worden hieronder kort toegelicht.

GEMIDDELDEN

Amsterdam en Sittard-Geleen kennen binnen hun grenzen verschillende tarieven voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht). In dit overzicht zijn voor deze gemeenten gewogen gemiddelden gebruikt.

Waar in dit overzicht sprake is van gemiddelden gaat het om naar inwonertal gewogen gemiddelden. Waar nultarieven voorkomen, zoals bij het rioolrecht, zijn de “nullen” in de berekening van de gemiddelden meegenomen.

UITGANGSPUNTEN WATERVERBRUIK EN AFVALAANBOD

Daar waar tarieven aan waterverbruik (rioolrecht) of afvalaanbod (reinigingsheffing) zijn gerelateerd zijn veronderstellingen gemaakt om te komen tot jaarbedragen per huishouden. Hiervoor is zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke gemiddelden. Huishoudens in gemeenten waar per kilo, vuilniszak of lediging wordt betaald (diftar) bieden over het algemeen minder afval aan dan huishoudens in andere plaatsen. Het is echter lastig om hiermee rekening te houden, omdat niet alle gemeenten weten van hoeveel kilo's, zakken of ledigingen ter plaatse moet worden uitgegaan. Bovendien zou dergelijk maatwerk in andere cijfers resulteren dan die welke worden gebruikt voor andere publicaties (*Atlas van de lokale lasten* en *Monitor inkomsten uit lokale heffingen*). Uit onderzoek is bovendien gebleken dat de gehanteerde uitgangspunten over het geheel genomen niet ver afwijken van de werkelijkheid.⁴³

Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m³ en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen en een waterverbruik van 150 m³. Waar tot een verbruik van 250 m³ hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

Voor de reinigingsheffing is voor de gemeente Haarlemmermeer uitgegaan van een container van 120 liter voor gft en van 80 liter (éénpersoons) respectievelijk 120 liter (meerpersoonshuishoudens) voor restafval. Voor Middelburg is uitgegaan van zakken of een container van 140 liter. Voor Nijmegen en Maastricht is uitgegaan van 30 zakken (éénpersoons) en 90 zakken (meerpersoonshuishoudens).⁴⁴ Voor Sittard-Geleen is uitgegaan

---

⁴³ Zie M.A. Allers en S. Schrantee, *Atlas van de lokale lasten 2001*, COELO, Groningen, 2001, blz. 19-21.

⁴⁴ Nijmegen gaat zelf uit van 28 zakken voor éénpersoonshuishoudens en 70 voor meerpersoonshuishoudens; Maastricht gaat uit van 38 zakken per huishouden.

van 256 kilo afval voor éénpersoonshuishoudens en 768 kilo voor meerpersoonshuishoudens.⁴⁵

OZB

De OZB-aanslag per huishouden is berekend door uit te gaan van de in de betreffende gemeente gevonden gemiddelde WOZ-waarde. Die waarde wordt gedeeld door € 2.268 (f 5.000) en vermenigvuldigd met het relevante tarief.

Deze methode wijkt enigszins af van de berekening van de aanslag voor een bestaand pand. Bij een werkelijk bestaand pand wordt de WOZ-waarde gedeeld door 2.268 euro en vervolgens naar beneden afgerond. Dit aantal gehele eenheden wordt met het tarief vermenigvuldigd om het te betalen bedrag te berekenen. Als dezelfde werkwijze wordt gehanteerd bij een gemiddelde woningwaarde, wordt zowel bij een aantal eenheden van 50,01 als van 50,99 naar beneden afgerond. Dit lijkt niet juist, omdat het niet om een feitelijk pand gaat, maar om een gemiddelde, dat aangeeft hoe hoog het niveau in die gemeente is. Hoe dit gemiddelde precies wordt afgerond is dan van het toeval afhankelijk. In het zojuist gegeven voorbeeld zou afronding een waardeverschil van 2% verbloemen.

Gevolg van de gekozen methode is dat de gemiddelde OZB-aanslag enkele euro's hoger uitkomt dan bij afronden. Het voordeel van de betere vergelijkbaarheid weegt hier wat ons betreft tegen op.

---

⁴⁵ Doordat Sittard-Geleen dit jaar begint met diftar is het niet duidelijk hoe hoog het feitelijke afvalaanbod zal zijn.

Tabellen en figuren

Tabellen

- Tabel 1 Woonlasten 2001
- Tabel 2 Woonlasten 2002
- Tabel 3 Algemene gegevens
- Tabel 4 OZB woningen
- Tabel 5 OZB niet-woningen
- Tabel 6 Totale OZB-opbrengst
- Tabel 7 Tariefdifferentiatie OZB
- Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens
- Tabel 9 Rioolrecht
- Tabel 10 Toeristenbelasting
- Tabel 11 Parkeerbelastingen
- Tabel 12 Kwijtschelding

Figuren

- Figuur 1 Woonlasten 2002
- Figuur 2 Mutatie woonlasten 2001-2002

Tabel 1 Woonlasten 2001

Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (€)

	OZB-Eigenaar	OZB-Gebruiker	Reinigingsheffing	Rioolrecht	Zalmsnip	Woonlasten*
Alkmaar	132,49	106,08	192,22	80,32	45,38	465,73
Almere	163,84	131,16	202,30	66,66	45,38	518,58
Amersfoort	237,88	190,54	207,45	0,00	36,30	599,56
Amsterdam	115,37	92,50	202,43	105,39	45,38	470,31
Apeldoorn	204,16	163,51	266,71	0,00	45,38	589,01
Arnhem	262,78	210,31	129,33	0,00	45,38	557,04
Assen	143,02	114,57	204,20	152,36	34,03	580,11
Breda	148,09	118,47	261,81	72,04	45,38	555,04
Delft	160,45	128,58	226,74	112,87	45,38	583,27
Dordrecht	147,06	124,71	184,60	108,48	45,38	519,47
Ede	213,48	170,98	239,60	95,02	79,41	639,67
Eindhoven	134,24	107,60	233,70	125,24	34,03	566,75
Emmen	208,53	166,82	218,96	33,35	34,03	593,63
Enschede	190,63	152,50	237,85	101,23	61,26	620,95
Groningen	145,55	116,50	207,09	79,41	34,03	514,52
Haarlem	160,21	128,22	225,98	75,83	45,38	544,87
Haarlemmermeer	205,96	164,77	196,03	86,22	45,38	607,60
Heerlen	160,29	128,31	270,73	146,21	45,38	660,16
Hilversum	189,74	152,26	257,45	142,29	45,38	696,36
Leeuwarden	207,49	165,96	211,46	0,00	45,38	539,53
Leiden	296,81	295,54	0,00	0,00	45,38	546,97
Lelystad	231,18	185,06	240,96	0,00	45,38	611,82
Maastricht	172,83	138,51	231,70	103,15	45,38	600,82
Middelburg	142,36	113,89	182,42	129,33	45,38	522,63
Nijmegen	281,17	225,03	51,05	69,43	45,38	581,30
Rotterdam	155,30	124,41	179,86	96,66	45,38	510,85
's-Gravenhage	143,05	114,51	238,20	58,62	45,38	509,01
's-Hertogenbosch	164,67	131,79	230,34	64,69	45,38	546,11
Sittard-Geleen	149,95	120,12	211,02	91,21	45,38	526,92
Tilburg	126,20	101,27	220,31	74,53	45,38	476,94
Utrecht	177,30	142,16	108,91	122,97	45,38	505,97
Zaanstad	167,13	133,70	206,92	130,42	45,38	592,79
Zoetermeer	245,17	196,29	222,93	0,00	45,38	619,02
Zwolle	173,97	139,32	192,86	70,79	45,38	531,56
Gemiddeld	168,94	136,62	200,59	80,01	45,12	541,04

* Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus Zalmsnip.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 2 Woonlasten 2002

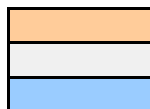
Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (€)

	OZB-Eigenaar	OZB-Gebruiker	Reinigingsheffing	Rioolrecht	Zalmsnip	Woonlasten*
Alkmaar	138,19	110,86	208,44	84,00	45,38	496,11
Almere	174,12	139,40	230,16	75,57	45,38	573,86
Amersfoort	249,82	200,24	224,34	0,00	36,60	637,80
Amsterdam	115,41	92,44	222,59	105,38	45,38	490,43
Apeldoorn	216,41	173,51	285,24	0,00	45,38	629,77
Arnhem	272,18	218,04	141,48	0,00	45,38	586,33
Assen	147,19	117,92	225,46	156,72	34,03	613,27
Breda	155,61	125,10	267,72	81,12	45,38	584,17
Delft	169,89	136,01	262,44	119,37	45,38	642,32
Dordrecht	152,38	129,32	192,96	117,12	45,38	546,41
Ede	222,97	178,67	250,20	98,90	79,41	671,33
Eindhoven	142,56	114,05	239,00	132,71	34,03	594,28
Emmen	213,65	171,45	231,96	33,35	34,03	616,38
Enschede	201,14	160,99	249,60	112,20	61,26	662,67
Groningen	153,18	122,81	213,60	86,20	34,05	541,74
Haarlem	164,75	132,03	244,68	82,56	45,38	578,64
Haarlemmermeer	223,70	179,41	195,96	93,00	45,38	646,69
Heerlen	165,53	132,51	290,16	152,00	45,38	694,83
Hilversum	195,75	157,05	220,76	153,60	45,38	681,78
Leeuwarden	205,83	165,40	226,58	0,00	45,38	552,42
Leiden	295,80	297,48	0,00	0,00	46,00	547,28
Lelystad	236,55	189,50	248,16	0,00	45,38	628,83
Maastricht	181,88	145,73	239,28	108,55	45,38	630,06
Middelburg	146,62	117,29	194,27	131,14	45,38	543,94
Nijmegen	297,14	238,13	51,30	73,35	45,38	614,53
Rotterdam	160,88	128,85	187,32	104,55	45,38	536,22
's-Gravenhage	138,05	110,61	246,26	61,09	45,38	510,63
's-Hertogenbosch	174,58	139,92	243,00	70,20	45,38	582,31
Sittard-Geleen	155,74	124,81	253,32	99,95	45,38	588,44
Tilburg	129,23	103,67	226,31	82,82	45,38	496,65
Utrecht	182,72	146,29	138,60	130,97	45,38	553,20
Zaanstad	170,76	136,71	226,86	143,25	45,38	632,19
Zoetermeer	261,03	209,17	224,28	0,00	45,38	649,10
Zwolle	184,29	147,63	196,68	73,92	45,38	557,14
Gemiddeld	174,53	141,24	213,08	84,85	45,14	568,56
Mutatie t.o.v. 2001	3,3%	3,4%	6,2%	6,1%	0,0%	5,1%

* Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus Zalmsnip.

Legenda:

Relatief hoog
Rond de mediaan
Relatief laag

Tabel 3 Algemene gegevens

	Inwoners	Aantal woningen	woningwaarde* Aantal niet-woningen	Gemiddelde
Alkmaar	93.300	42.200	3.970	114.806
Almere	158.700	63.225	3.500	117.529
Amersfoort	130.150	56.238	5.275	147.932
Amsterdam	734.500	385.248	47.671	127.058
Apeldoorn	154.000	62.678	12.352	145.210
Arnhem	140.203	65.865	5.169	111.630
Assen	60.000	26.159	2.564	94.840
Breda	163.000	76.983	7.120	138.403
Delft	95.000	43.506	3.341	112.991
Dordrecht	120.500	57.000	6.000	102.554
Ede	103.500	40.106	5.848	164.722
Eindhoven	205.000	98.000	10.000	129.327
Emmen	108.200	47.155	4.963	100.739
Enschede	150.776	64.000	11.203	94.840
Groningen	175.000	85.000	13.500	74.874
Haarlem	147.715	71.930	7.068	127.966
Haarlemmermeer	119.850	49.556	8.000	167.445
Heerlen	95.000	47.234	4.465	101.193
Hilversum	83.000	37.276	5.696	168.806
Leeuwarden	90.523			75.781
Leiden	117.000	51.062	7.031	127.058
Lelystad	66.800	28.446	3.200	95.294
Maastricht	123.000	58.991	4.890	126.151
Middelburg	45.000	19.744	4.003	103.916
Nijmegen	154.500	71.059	5.431	118.437
Rotterdam	592.660	295.000	42.000	83.496
's-Gravenhage	460.000	224.000	20.000	95.748
's-Hertogenbosch	131.500	61.300	6.200	142.941
Sittard-Geleen	98.000	43.098	3.710	127.512
Tilburg	197.784	90.892	6.831	109.361
Utrecht	254.406	120.000	10.500	131.142
Zaanstad	137.000	59.398	5.526	115.260
Zoetermeer	112.540	46.260	5.000	130.689
Zwolle	109.000	45.950	1.850	117.075
Gemiddeld				116.186

* Niet-woningen zijn voornamelijk bedrijfspanden.

** 2001. Bron: CBS.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 4 OZB woningen

Aantal woningen	Waarde woningen (miljoenen euro's)*	Tarief eigenaar**	Tarief gebruiker**	Tariefmutatie t.o.v. 2001	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	
Alkmaar	42.200	4.621	2,73	2,19	4,4%	10.263
Almere	63.225	6.804	3,36	2,69	6,2%	17.416
Amersfoort	56.238	8.010	3,83	3,07	5,0%	23.718
Amsterdam	385.248	48.580	2,06	1,65	-0,1%	77.672
Apeldoorn	62.678	9.015	3,38	2,71	6,0%	24.161
Arnhem	65.865	7.076	5,53	4,43	3,6%	31.363
Assen	26.159	2.395	3,52	2,82	2,9%	6.622
Breda	76.983	9.758	2,55	2,05	5,3%	19.527
Delft	43.506	4.931	3,41	2,73	5,8%	12.437
Dordrecht	57.000	5.367	3,37	2,86	3,6%	13.779
Ede	40.106	6.071	3,07	2,46	4,4%	14.000
Eindhoven	98.000	11.760	2,50	2,00	6,1%	23.085
Emmen	47.155	4.429	4,81	3,86	2,6%	17.056
Enschede	64.000	6.119	4,81	3,85	5,5%	22.426
Groningen	85.000	6.371	4,64	3,72	5,3%	22.695
Haarlem	71.930	8.652	2,92	2,34	2,9%	20.434
Haarlemmermeer	49.556	7.686	3,03	2,43	8,7%	19.572
Heerlen	47.234	4.725	3,71	2,97	3,2%	12.502
Hilversum	37.276	6.265	2,63	2,11	3,1%	13.154
Leeuwarden		3.121	6,16	4,95	-0,6%	15.009
Leiden	51.062	6.390	5,28	5,31	0,1%	30.323
Lelystad	28.446	2.532	5,63	4,51	2,3%	11.575
Maastricht	58.991	6.775	3,27	2,62	5,2%	18.175
Middelburg	19.744	1.966	3,20	2,56	2,9%	3.342
Nijmegen	71.059	7.975	5,69	4,56	5,7%	36.876
Rotterdam	295.000	24.358	4,37	3,50	3,5%	83.300
's-Gravenhage	224.000	20.474	3,27	2,62	-3,5%	53.942
's-Hertogenbosch	61.300	7.982	2,77	2,22	6,0%	17.076
Sittard-Geleen	43.098	5.388	2,77	2,22	3,8%	12.008
Tilburg	90.892	8.305	2,68	2,15	2,3%	20.862
Utrecht	120.000	14.569	3,16	2,53	2,9%	40.046
Zaanstad	59.398	6.793	3,36	2,69	2,2%	18.370
Zoetermeer	46.260	5.869	4,53	3,63	6,5%	22.540
Zwolle	45.950	5.390	3,57	2,86	5,9%	15.519
Gemiddeld			3,51	2,84	3,1%	

* 2001. Bron: CBS.

** Tarief per eenheid van € 2.268 waarde.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 5 OZB niet-woningen

	Waarde niet-woningen (miljoenen euro's)*	Tarief eigenaar**	Tarief gebruiker**	Tariefmutatie t.o.v. 2001	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	
Alkmaar	3.970	2.064	4,09	3,28	4,2%	6.729
Almere	3.500	1.237	4,87	3,90	6,3%	4.788
Amersfoort	5.275	2.374	5,82	4,66	4,9%	10.431
Amsterdam	47.671	22.793	3,47	2,78	-0,3%	58.932
Apeldoorn	12.352	3.001	5,91	4,74	6,0%	13.671
Arnhem	5.169	2.934	6,28	5,03	3,6%	14.345
Assen	2.564	1.004	4,64	3,72	2,8%	3.566
Breda	7.120	3.577	3,69	2,96	5,1%	9.499
Delft	3.341	1.652	4,71	3,77	5,8%	3.187
Dordrecht	6.000	2.049	4,51	3,82	3,4%	7.355
Ede	5.848	1.976	3,67	2,95	4,1%	5.400
Eindhoven	10.000	5.460	4,01	3,21	5,9%	16.873
Emmen	4.963	1.550	5,32	4,27	2,5%	6.526
Enschede	11.203	2.100	7,40	5,92	5,4%	12.921
Groningen	13.500	3.664	6,17	4,94	5,3%	19.687
Haarlem	7.068	2.242	3,50	2,80	2,7%	6.162
Haarlemmermeer	8.000	5.622	4,60	3,68	9,0%	19.146
Heerlen	4.465	1.825	5,26	4,21	3,1%	6.630
Hilversum	5.696	2.146	3,74	3,00	3,3%	5.765
Leeuwarden		1.635	9,42	7,56	29,8%	12.872
Leiden	7.031	2.312	6,59	6,58	6,3%	12.808
Lelystad	3.200	1.227	7,04	5,64	2,2%	7.984
Maastricht	4.890	2.594	4,60	3,70	5,4%	10.855
Middelburg	4.003	697	4,87	3,90	3,2%	4.276
Nijmegen	5.431	2.842	8,76	7,01	5,6%	19.067
Rotterdam	42.000	24.678	6,54	5,24	4,0%	126.633
's-Gravenhage	20.000	9.784	5,25	4,20	-3,6%	40.393
's-Hertogenbosch	6.200	3.406	4,26	3,41	6,0%	9.857
Sittard-Geleen	3.710	2.624	5,13	4,12	4,0%	9.939
Tilburg	6.831	3.415	3,81	3,06	2,4%	10.640
Utrecht	10.500	7.892	4,81	3,85	2,7%	32.765
Zaanstad	5.526	2.059	5,50	4,40	2,0%	8.334
Zoetermeer	5.000	1.434	6,65	5,33	9,2%	7.968
Zwolle	1.850	2.519	5,06	4,06	5,9%	9.248
Gemiddeld			5,17	4,17	3,7%	

* 2001. Bron: CBS.

** Tarief per eenheid van €2.268 waarde.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 6 Totale OZB-opbrengst (duizenden euro's)

	Bruto-opbrengst woningen	Bruto-opbrengst niet-woningen	Totale netto-opbrengst (duizenden euro's)
Alkmaar	10.263	6.729	14.485
Almere	17.416	4.788	
Amersfoort	23.718	10.431	32.543
Amsterdam	77.672	58.932	133.319
Apeldoorn	24.161	13.671	30.243
Arnhem	31.363	14.345	39.187
Assen	6.622	3.566	9.281
Breda	19.527	9.499	28.546
Delft	12.437	3.187	15.141
Dordrecht	13.779	7.355	19.875
Ede	14.000	5.400	19.296
Eindhoven	23.085	16.873	38.950
Emmen	17.056	6.526	22.804
Enschede	22.426	12.921	30.670
Groningen	22.695	19.687	39.861
Haarlem	20.434	6.162	23.420
Haarlemmermeer	19.572	19.146	38.293
Heerlen	12.502	6.630	18.620
Hilversum	13.154	5.765	
Leeuwarden	15.009	12.872	
Leiden	30.323	12.808	42.042
Lelystad	11.575	7.984	16.471
Maastricht	18.175	10.855	26.856
Middelburg	3.342	4.276	7.355
Nijmegen	36.876	19.067	49.846
Rotterdam	83.300	126.633	181.187
's-Gravenhage	53.942	40.393	86.111
's-Hertogenbosch	17.076	9.857	26.528
Sittard-Geleen	12.008	9.939	19.865
Tilburg	20.862	10.640	31.240
Utrecht	40.046	32.765	65.381
Zaanstad	18.370	8.334	26.067
Zoetermeer	22.540	7.968	27.512
Zwolle	15.519	9.248	23.432

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 7 Tariefdifferentiatie OZB

	Tarief woningen	Tarief niet-woningen	Tariefdifferentiatie	Ingroei- of aftopvariant
Alkmaar	4,92	7,37	149,8%	nee
Almere	6,05	8,77	145,0%	nee
Amersfoort	6,90	10,48	151,9%	nee
Amsterdam	3,71	6,25	168,5%	nee
Apeldoorn	6,09	10,65	174,9%	nee
Arnhem	9,96	11,31	113,6%	nee
Assen	6,34	8,36	131,9%	nee
Breda	4,60	6,65	144,6%	nee
Delft	6,14	8,48	138,1%	nee
Dordrecht	6,23	8,33	133,7%	nee
Ede	5,53	6,62	119,7%	nee
Eindhoven	4,50	7,22	160,4%	nee
Emmen	8,67	9,59	110,6%	nee
Enschede	8,66	13,32	153,8%	nee
Groningen	8,36	11,11	132,9%	nee
Haarlem	5,26	6,30	119,8%	nee
Haarlemmermeer	5,46	8,28	151,6%	nee
Heerlen	6,68	9,47	141,8%	nee
Hilversum	4,74	6,74	142,2%	nee
Leeuwarden	11,11	16,98	152,8%	nee
Leiden	10,59	13,17	124,4%	nee
Lelystad	10,14	12,68	125,0%	ingroei 115%
Maastricht	5,89	8,30	140,9%	nee
Middelburg	5,76	8,77	152,3%	nee
Nijmegen	10,25	15,77	153,9%	nee
Rotterdam	7,87	11,78	149,7%	ingroei 115%
's-Gravenhage	5,89	9,45	160,4%	aftop 130%
's-Hertogenbosch	4,99	7,67	153,7%	nee
Sittard-Geleen	4,99	9,25	185,4%	nee
Tilburg	4,83	6,87	142,2%	nee
Utrecht	5,69	8,66	152,2%	nee
Zaanstad	6,05	9,90	163,6%	nee
Zoetermeer	8,16	11,98	146,8%	nee
Zwolle	6,43	9,12	141,8%	nee
Gemiddeld	6,35	9,34	149,4%	

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens

Gemeente	Tariefsysteem	Mutatie tarief huishoudens t.o.v. 2001			Kostendekking*	
		Tarief éénpersoonshuishouden	Tarief meerpersoonshuishouden	Bruto opbrengst (duizenden euro's)		
Alkmaar	Naar huishoudensomvang	132,84	208,44	8,4%	7.305	96,8%
Almere	Vastrecht	230,16	230,16	13,8%	14.527	100,0%
Amersfoort	Vastrecht	224,34	224,34	8,1%	11.859	77,9%
Amsterdam	Naar huishoudensomvang	167,96	222,59	10,0%		
Apeldoorn	Naar huishoudensomvang	171,72	285,24	6,9%	14.621	100,0%
Arnhem	Naar huishoudensomvang	104,88	141,48	9,4%	7.696	52,0%
Assen	Vastrecht	225,46	225,46	10,4%	5.749	100,0%
Breda	Naar huishoudensomvang	222,24	267,72	2,3%	17.724	95,0%
Delft	Naar huishoudensomvang	176,28	262,44	15,7%	9.172	100,0%
Dordrecht	Vastrecht	192,96	192,96	4,5%	9.934	91,0%
Ede	Naar huishoudensomvang	206,40	250,20	4,4%	8.756	100,0%
Eindhoven	Naar huishoudensomvang	143,00	239,00	2,3%	18.397	100,0%
Emmen	Naar huishoudensomvang	198,00	231,96	5,9%	9.562	100,0%
Enschede	Naar huishoudensomvang	215,60	249,60	4,9%	15.230	100,0%
Groningen	Vastrecht	213,60	213,60	3,1%	18.137	100,0%
Haarlem	Naar huishoudensomvang	147,36	244,68	8,3%	13.722	100,0%
Haarlemmermeer	Naar containerinhoud	178,32	195,96	0,0%	10.093	100,0%
Heerlen	Naar huishoudensomvang	197,88	290,16	7,2%	10.461	89,6%
Hilversum	Naar huishoudensomvang	133,32	220,76	-14,3%	8.136	100,0%
Leeuwarden	Naar huishoudensomvang	186,98	226,58	7,1%	8.471	89,8%
Leiden	Vastrecht	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Lelystad	Naar huishoudensomvang	209,88	248,16	3,0%	5.953	88,0%
Maastricht	Naar aantal zakken	179,28	239,28	3,3%	8.412	100,0%
Middelburg	Naar containerinhoud	194,27	194,27	6,5%	3.810	100,0%
Nijmegen	Naar aantal zakken	17,10	51,30	0,5%	2.090	13,0%
Rotterdam	Vastrecht	187,32	187,32	4,1%	51.326	100,0%
's-Gravenhage	Naar huishoudensomvang	209,30	246,26	3,4%	41.679	77,0%
's-Hertogenbosch	Naar huishoudensomvang	187,80	243,00	5,5%	13.270	100,0%
Sittard-Geleen	Naar gewicht	166,28	253,32	20,0%	11.730	100,0%
Tilburg	Vastrecht	226,31	226,31	2,7%	18.641	100,0%
Utrecht	Vastrecht	138,60	138,60	27,3%	15.315	70,0%
Zaanstad	Vastrecht	226,86	226,86	9,6%	12.999	96,0%
Zoetermeer	Naar huishoudensomvang	198,72	224,28	0,6%	10.096	92,0%
Zwolle	Vastrecht	196,68	196,68	2,0%	10.140	100,0%
Gemiddeld		177,22	213,08	6,6%		88,1%

*Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt.

Leiden kent wel een afvalstoffenheffing, maar het tarief is nul. Maastricht en Nijmegen kennen alleen een tariefsysteem per zak voor restafval; gft-afval wordt gratis afgevoerd. Amsterdam en Sittard-Geleen kennen binnen hun grenzen verschillende tarieven. In de tabel staan voor deze gemeenten gewogen gemiddelden.

Bij diftargemeenten, waar het tarief is gerelateerd aan het afvalaanbod, is uitgegaan van landelijke cijfers omtrent het afvalaanbod (zie verantwoording). In werkelijkheid ligt het afvalaanbod in diftargemeenten doorgaans wat lager dan in gemeenten zonder diftar.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 9 Rioolrecht

	Tarief afvoerrecht éénpersoons- huishouden*	meerpersoons- huishouden*	Mutatie afvoer- en aansluitrecht t.o.v. 2001	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Kostendekking**		
					Tarief aansluitrecht	Tarief afvoerrecht	Bruto opbrengst (duizenden euro's)
Tariefsysteem afvoerrecht huishoudens							
Alkmaar	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	84,00	4,6%	3.679	100,0%
Almere	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	75,57	13,4%	4.836	100,0%
Amersfoort	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Amsterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	105,38	0,0%	43.224	97,5%
Apeldoorn	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Arnhem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Assen	Naar waterverbruik	156,72	156,72	0,00	2,9%	4.519	100,0%
Breda	Vastrecht	81,12	81,12	0,00	12,6%	6.426	95,0%
Delft	Vastrecht	26,63	26,63	92,74	5,8%	6.227	88,0%
Dordrecht	Huishoudensomvang	0,00	66,00	51,12	8,0%	5.839	76,0%
Ede	Vastrecht	33,00	33,00	65,90	4,1%	4.756	100,0%
Eindhoven	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	132,71	6,0%	14.769	100,0%
Emmen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	33,35	0,0%	1.494	100,0%
Enschede	Vastrecht	112,20	112,20	0,00	10,8%	7.729	92,6%
Groningen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	86,20	8,5%	8.300	100,0%
Haarlem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	82,56	8,9%	6.165	100,0%
Haarlemmermeer	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	93,00	7,9%	4.981	100,0%
Heerlen	Naar waterverbruik	66,36	66,36	85,64	4,0%	7.274	91,4%
Hilversum	Vastrecht	153,60	153,60	0,00	7,9%	5.918	100,0%
Leeuwarden	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Leiden	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	305	5,0%
Lelystad	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0,0%
Maastricht	Vastrecht	28,08	28,08	80,47	5,2%	7.503	100,0%
Middelburg	Vastrecht	35,39	35,39	95,75	1,4%	2.993	100,0%
Nijmegen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	73,35	5,6%	5.155	53,0%
Rotterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	104,55	8,2%	28.588	100,0%
's-Gravenhage	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	61,09	4,2%	15.333	82,0%
's-Hertogenbosch	Vastrecht	31,51	31,51	38,69	8,5%	5.689	100,0%
Sittard-Geleen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	99,95	9,6%	4.498	100,0%
Tilburg	Vastrecht	22,31	22,31	60,51	11,1%	9.311	100,0%
Utrecht	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	130,97	6,5%	18.299	99,9%
Zaanstad	Vastrecht	143,25	143,25	0,00	9,8%	9.255	100,0%
Zoetermeer	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	148	3,8%
Zwolle	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	73,92	4,4%	4.581	100,0%
Gemiddeld		17,07	18,46	66,39	5,3%		81,8%

* Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m3 en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen van een waterverbruik van 150 m3. Waar tot een verbruik van 250 m3 hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

** Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 10 Toeristenbelasting

Tarief afhankelijk van accommodatievorm		Tariefsysteem (hotel)	Bedrag per overnachting*	Aantal overnachtingen	Opbrengst (duizenden)	Opbrengst per inwoner (euro's)
Alkmaar	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Almere	nee	Vast bedrag	0,29	22	6	0,04
Amersfoort	ja	Vast bedrag	0,50	85	41	0,31
Amsterdam	nee	% van overnachtingsprijs	2,27		19.995	27,22
Apeldoorn	ja	Afh. van aantal sterren hotel	1,30		988	6,42
Arnhem	ja	Vast bedrag	0,46	200	175	1,25
Assen	nee	Vast bedrag	0,50	272	136	2,27
Breda	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Delft	ja	Vast bedrag	1,82	155	195	2,05
Dordrecht	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Ede	nee	Vast bedrag	0,50	650	325	3,14
Eindhoven	nee	Vast bedrag	1,00	289	289	1,41
Emmen	nee	Vast bedrag	0,50	250	113	1,04
Enschede	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Groningen	ja	Vast bedrag	1,40	200	238	1,36
Haarlem	ja	Vast bedrag	1,70	235	399	2,70
Haarlemmermeer	nee	% van overnachtingsprijs	2,72	900	7.160	59,74
Heerlen	nee	Vast bedrag	0,64	155	98	1,04
Hilversum	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Leeuwarden	nee	Vast bedrag	0,50		45	0,50
Leiden	nee	Vast bedrag	1,59	173	265	2,27
Lelystad	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Maastricht	ja	Afh. van aantal sterren hotel	1,71	806	1.384	11,25
Middelburg	nee	Vast bedrag	0,50	204	102	2,27
Nijmegen	ja	Vast bedrag	0,89	160	85	0,55
Rotterdam	nee	% van overnachtingsprijs	2,50	685	2.224	3,75
's-Gravenhage	ja	Afh. van aantal sterren hotel	2,20	1.345	3.292	7,16
's-Hertogenbosch	ja	Afh. van aantal sterren hotel	0,90	186	205	1,56
Sittard-Geleen	nee	Vast bedrag	0,45	15	7	0,07
Tilburg	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Utrecht	nee	% van overnachtingsprijs	2,27		704	2,77
Zaanstad	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Zoetermeer	ja	Vast bedrag	2,41	67	157	1,40
Zwolle	n.v.t.	Geen toeristenbelasting	0,00	n.v.t.	0	0,00
Gemiddeld			1,32			6,74

* Hotelovernachting, drie sterren, kamer van € 45 (f 100) per nacht.

De toeristenbelasting in Sittard-Geleen heeft alleen betrekking op het voormalige Born. In de rest van die gemeente wordt op dit moment geen toeristenbelasting geheven.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 11 Parkeerbelastingen

	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Kosten parkeren (duizenden euro's)	"Kostendeckening"*
Alkmaar	4.695	4.296	109%
Almere	3.790	5.450	70%
Amersfoort	4.010	4.196	96%
Amsterdam	73.500	43.824	168%
Apeldoorn	135	3.652	4%
Arnhem	3.000	1.000	300%
Assen	1.175	1.895	62%
Breda	7.710	8.136	95%
Delft		3.537	
Dordrecht	3.455	4.473	77%
Ede	84	1.137	7%
Eindhoven	6.861	3.857	178%
Emmen	1.613	882	183%
Enschede	3.164	3.165	100%
Groningen	4.502	6.487	69%
Haarlem	4.275	3.650	117%
Haarlemmermeer	1.358	1.251	109%
Heerlen	1.663	1.512	110%
Hilversum			
Leeuwarden			
Leiden	4.668	2.013	232%
Lelystad	1.080	1.120	96%
Maastricht	6.052	4.174	145%
Middelburg	318	2.526	13%
Nijmegen	8.537	7.587	113%
Rotterdam	10.482	37.272	28%
's-Gravenhage	18.869	15.724	120%
's-Hertogenbosch	6.144	5.887	104%
Sittard-Geleen	2.626		
Tilburg	781	4.655	17%
Utrecht	11.404	10.273	111%
Zaanstad	1.225		
Zoetermeer	1.904	1.247	153%
Zwolle	5.744	5.064	113%
Gemiddeld			108,9%

* De parkeerbelasting is geen bestemmingsheffing, en dus niet primair bedoeld om de kosten van parkeren te dekken. De opbrengst vloeit in de algemene middelen. Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage bovendien beperkt.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 12 Kwijtschelding

	Deel OZB-opbrengst dat wordt kwijtscheldingsnorm	Deel opbrengst reinigingsheffing dat wordt kwijtschelding*	Deel opbrengst rioolrecht dat wordt kwijtschelding*	Verhoging woonlasten door kwijtschelding*	
Alkmaar	100	2,0%	6,9%	n.v.t.	3,4%
Almere	100			n.v.t.	
Amersfoort	100	2,0%	6,3%	n.v.t.	2,9%
Amsterdam	100	2,6%		n.v.t.	
Apeldoorn	100	1,0%	4,0%	n.v.t.	2,1%
Arnhem	100			n.v.t.	
Assen	100	3,3%	6,8%	6,0%	5,0%
Breda	100	2,0%	7,4%	6,3%	4,9%
Delft	100	3,1%	9,8%	3,2%	5,0%
Dordrecht	100	1,5%	5,8%	1,5%	2,6%
Ede	100	0,5%	3,0%	0,8%	1,3%
Eindhoven	100	1,0%	5,5%	n.v.t.	2,5%
Emmen	100			n.v.t.	
Enschede	100	2,2%	1,9%	4,6%	2,1%
Groningen	100	2,3%	0,0%	n.v.t.	0,5%
Haarlem	100			n.v.t.	
Haarlemmermeer	100	0,6%	2,8%	n.v.t.	1,0%
Heerlen	100	2,2%	6,6%	4,6%	3,8%
Hilversum	100				
Leeuwarden	100			n.v.t.	
Leiden	100	2,8%	0,0%	n.v.t.	1,5%
Lelystad	100	2,0%	7,0%	n.v.t.	3,5%
Maastricht	100	4,0%	14,0%	1,0%	6,7%
Middelburg	100	0,9%	3,8%	2,7%	1,8%
Nijmegen	100	2,8%	0,0%	n.v.t.	1,1%
Rotterdam	100	2,4%	12,2%	n.v.t.	5,1%
's-Gravenhage	100	2,1%	7,7%	n.v.t.	4,3%
's-Hertogenbosch	100	2,1%	6,5%	2,2%	3,5%
Sittard-Geleen	100	1,0%	1,0%	n.v.t.	0,6%
Tilburg	100	3,7%	8,5%	0,2%	4,9%
Utrecht	100	1,5%	10,9%	n.v.t.	3,2%
Zaanstad	100	6,3%	6,2%	4,4%	4,8%
Zoetermeer	100	2,0%	6,0%	n.v.t.	2,8%
Zwolle	100			n.v.t.	
Gemiddeld	100	2,3%	6,8%	3,0%	3,4%

* Globale schatting van het percentage waarmee de woonlasten voor huishoudens die niet voor kwijtschelding in aanmerking komen hoger liggen doordat aan anderen wel kwijtschelding wordt verleend.

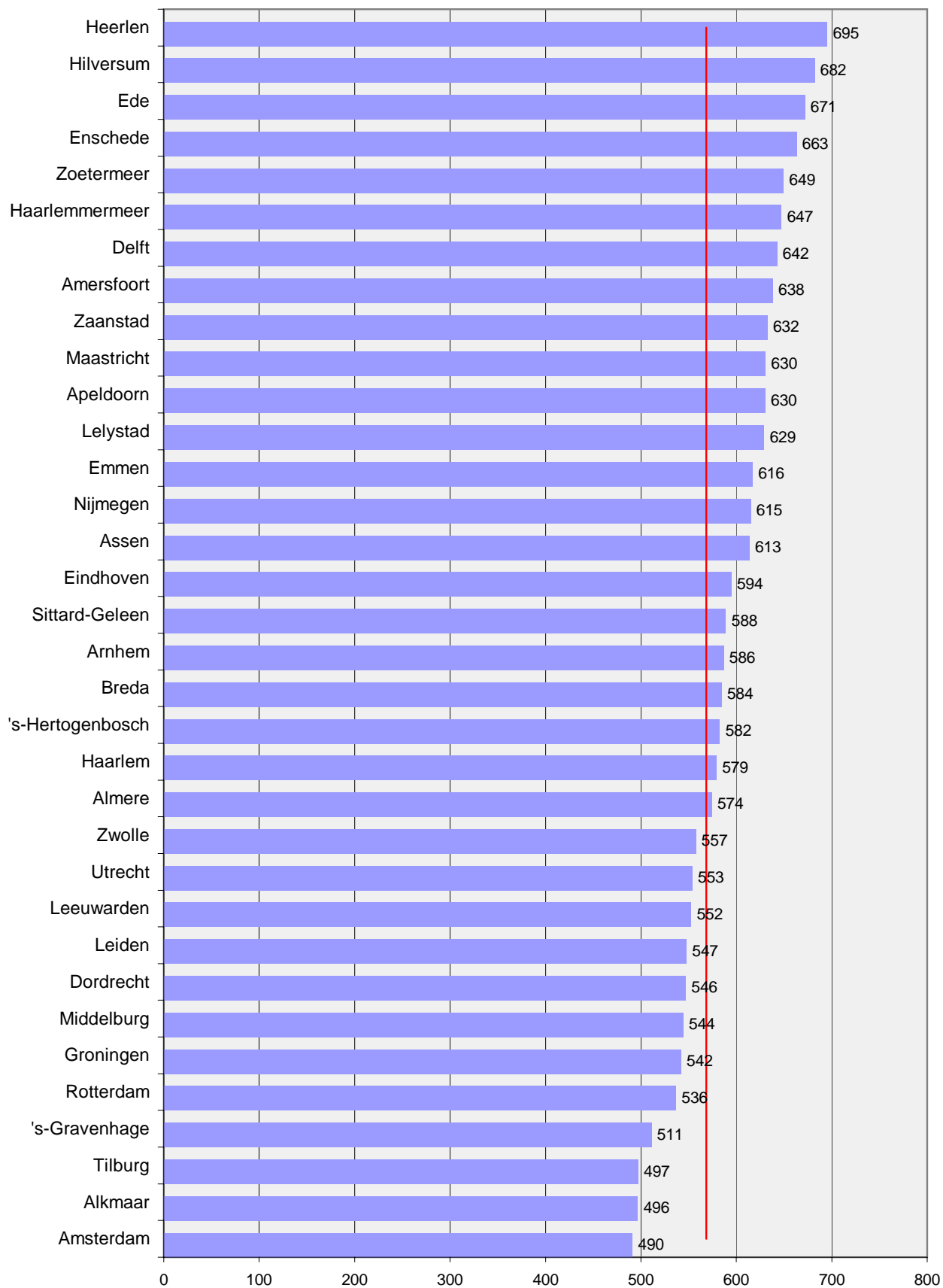
Nijmegen kent formeel geen kwijtschelding van de reinigingsheffing, maar wie in aanmerking komt voor kwijtschelding van OZB krijgt een vast bedrag ter compensatie van de betaalde reinigingsheffing.

"n.v.t." betekent dat de betreffende gemeente geen rioolrecht voor gebruikers kent.

Legenda:

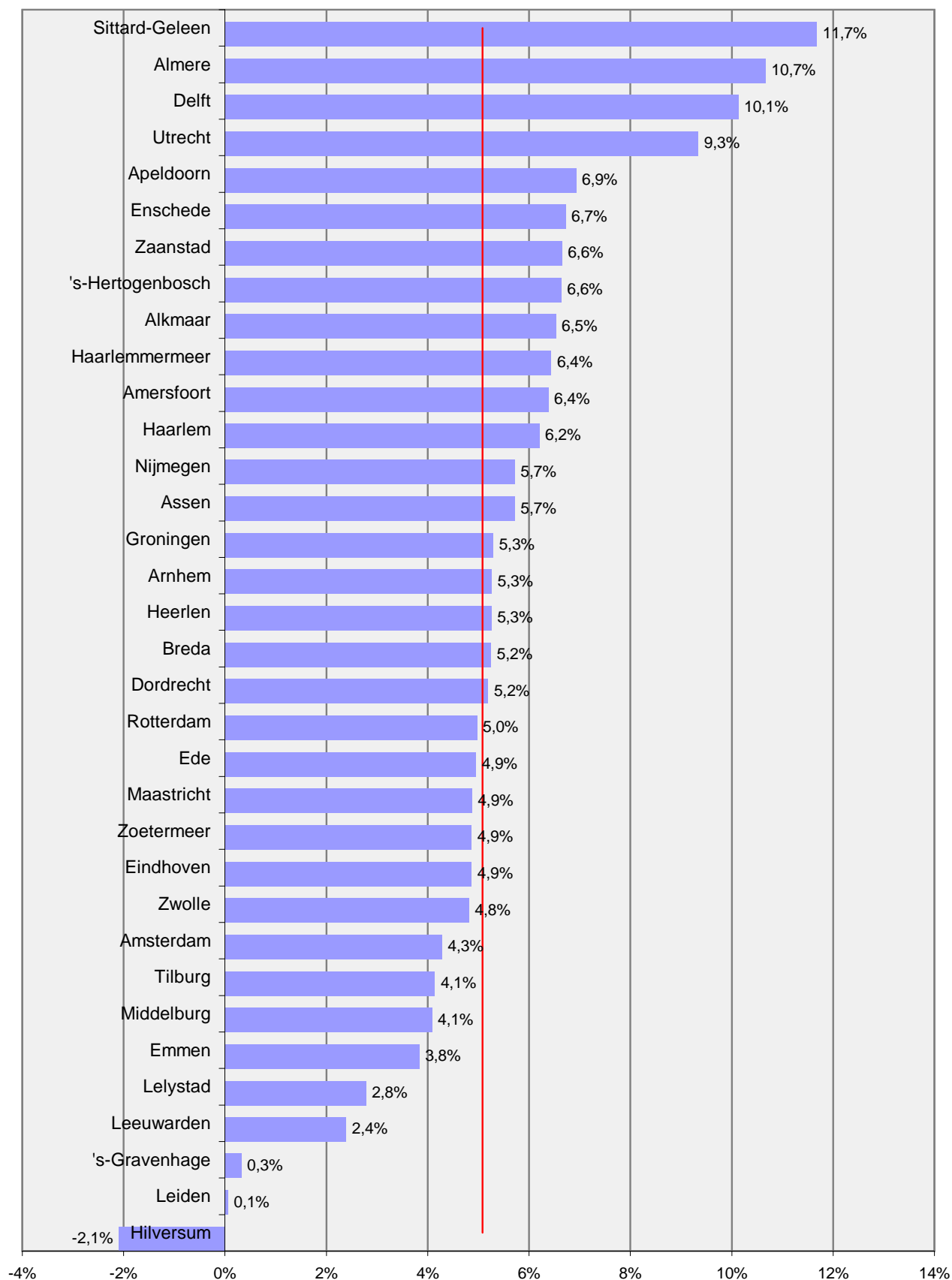
Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Figuur 1 Woonlasten 2002

Woonlasten in euro's. De rode lijn geeft het gewogen gemiddelde weer.

Figuur 2 Mutatie woonlasten 2001-2002

De rode lijn geeft het gewogen gemiddelde weer.